

дорослих до дитини. Ймовірно, команди, повідомлення про перебіг процедури та репліки про стан дитини, котрі, як було з'ясовано, є найтипівшими реакціями дорослого на стрес дитини, не є помічними.

Серія досліджень аналогічної проблематики, проведених зарубіжними вченими [2; 3], свідчить, що дієвими способами зменшення болю, страху та інших негативних переживань дитини, пов'язаних з болючими медичними процедурами, є наступні: покрокове ознайомлення дитини з процедурою заздалегідь; використання жартів, щира та відкрита комунікація; надання дитині контролю за перебігом процедури; навчання дитини керувати власним диханням під час переживання болю; ознайомлення її з прийомами м'язової релаксації.

Результати нашого дослідження свідчать, що вітчизняний медичний простір залишається і надалі не чутливим до болю дитини. Відтак, з одного боку, потрібно підвищувати усвідомлення батьками та медичним персоналом можливих наслідків переживання дитьми болю, натомість, з іншого, – проводити навчання дорослих більш дієвим способам взаємодії з дитиною під час болючих медичних процедур задля зменшення інтенсивності болю у маленьких пацієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клипинина Н. Некоторые особенности восприятия и переживания боли детьми: взгляд психолога / Н. Клипинина // Русский медицинский журнал. – 2007. – Т. 15. – № 1. – С. 3 – 7.
2. Blount R. L. The Child – Adult Medical Procedure Interaction Scale-Short Form (CAMPIS-SF): Validation of a Rating Scale for Children's and Adults' Behaviors During Painful Medical Procedures / R. Blount, V. Bunke // Journal of Pain and Symptom Management. – Vol. 22. – No. 1. – July, 2001. – P. 591 – 599.
3. McMurtry M. Pain Reduction During Pediatric Immunizations : Evidence-Based Review and Recommendations / M. McMurtry, N. Bright // Pediatrics. – 2007. – 119 p. : [The online version at] : <http://pediatrics.aappublications.org/content/119/5/e1184.full.html>.

Яніна Шкарпій,

методист,

Тернопільський обласний

комунальний інститут

післядипломної педагогічної освіти

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

ДО ПРОФІЛАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЛЯ У СІМ'Ї ТА ШКОЛІ

У статті висвітлено особливості підготовки вчителя до запобігання насилля у сім'ї та школі. Піднято проблему жорстокого поводження з дітьми та підлітками. Окреслено систему впровадження превентивних заходів з профілактики насильства над дітьми та агресивної поведінки серед неповнолітніх, запобігання негативним проявам жорстокого поводження з дітьми, які проводяться педагогічними працівниками навчальних закладів Тернопільської області.

Yanina Shkarpiy

PARTICULARITIES OF TRAINING

TO PREVENTION DOMESTIC AND SCHOOL VIOLENCE

The article outlines the particularities of teachers' training on prevention of domestic and school violence. It raises the problem of child abuse and teen violence. It summarizes a system of measures to prevent violence, abuse and violent behaviour among minors, prevention of negative behaviours of school children that are regularly conducted by teaching staff of educational institutions in Ternopil region.

Діти – особлива соціально-демографічна група населення, яка має свої специфічні потреби, інтереси та права, але не володіє достатньою спроможністю відстоювати і захищати їх перед суспільством. Жорстоке поводження з дітьми та підліткове насильство – проблема держави і кожної свідомої особистості. Її прояви – це тисячі дітей, які не отримують освіти, не мають постійного місця проживання, жебракують з однолітками або дорослими, потерпають від побиття тощо. Сім'я та школа повинні працювати над цією проблемою у тісній взаємодії.

Актуальним залишається питання про участь педагогічних працівників у здійсненні індивідуального підходу до виховання, навчання, розвитку школяра. Дитина проводить у навчальному закладі більшу частину часу, який потрібно раціонально використати для захисту її прав, свобод та інтересів. У загальноосвітніх закладах Тернопільської області склалася система впровадження превентивних заходів, що включає профілактику насильства, жорстокого поводження з дітьми та агресивної поведінки серед неповнолітніх, інформаційно-профілактичні заходи з батьками та педагогічними працівниками, запобігання негативним проявам серед учнівської молоді.

На «плечах» вчителів лежить велика відповідальність за гармонійний розвиток підростаючого покоління, який, на жаль, значно ускладнюється через низку проблем. Основні з них – низька пізнавальна

активність учнів, зумовлена передусім слабкою мотивацією до навчання; споживацька психологія, зумовлена, зокрема, деструктивним впливом соціального середовища (ЗМІ, реклама); низький рівень соціальної активності, нерозвинене почуття громадянського обов'язку, безвідповідальна поведінка, що зумовлено падінням дисципліни, руйнуванням системи гуманного виховання, відсутність етично-моральних ідеалів, що призводить до зростання насильства у дитячому середовищі.

Отже, проблема насильства серед дітей, а тим паче у школі, є надзвичайно актуальною сьогодні. Законодавство України щороку поповнюється законами, що покликані захищати учнів від насильства та попереджувати його прояви у родині, школі та суспільстві. Ми, як представники дорослої частини людства, хочемо, щоб процес соціалізації наших дітей відбувався якомога безпечніше. Тому лабораторією виховної роботи Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (ТОКІППО) значна увага приділяється методичному супроводу діяльності педагогів щодо подолання насильства у дитячому середовищі.

У наказі Міністерства освіти і науки України № 59 від 01.02.2010 року «Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми» йдеться про те, що Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України» за підтримки МОН України, у 2009 році провела дослідження «Насильство в школі: проблеми та допомога, якої потребують діти та вчителі у її розв'язанні». Ними ж була розроблена програма та низка тренінгових занять, які можна знайти у посібнику «Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі», який розрахований, насамперед, на вчителів, соціальних педагогів, психологів та представників шкільної адміністрації. Підготовлені тренери ТОКІППО організували тренінги для класних керівників навчальних закладів області. У 2012–2013 рр. та 2013–2014 рр. навчальних роках були проведені тренінги на тему «Насильство та його прояви в дитячому середовищі», учасниками яких стали класні керівники, педагоги-організатори, соціальні педагоги, заступники директора з виховної роботи, вихователі навчальних закладів інтернатного типу. Усі учасники програми отримали посібники, а також посвідчення про проходження тренінгів.

Сьогодні насильство у навчальних закладах – явище досить розповсюджене, але більшість шкіл його замовчують. Необхідно привернути увагу органів системи освіти та громадськості до цієї проблеми, її наслідків та виявлення переліку потреб учасників навчально-виховного процесу для її вирішення. Продовжувати навчання педагогів роботи з вирішення проблеми насильства у дитячому середовищі. Варто не лише коригувати наявні форми шкільного булінгу, а й попереджувати нові, переважно власним прикладом, адже вчителі самі часто дозволяють собі прояви різних видів насильства.

Шкільні механізми превенції насильства, реагування на його прояви, спрямованість профілактичних дій на реальні дитячі проблеми та очікування та система допомоги дитині мають розроблятися із залученням самих дітей і врахуванням їхньої думки, що сприятиме підвищенню довіри дітей до дорослих. Батьків, які є релевантним джерелом інформації для дітей, слід частіше залучати до профілактичної роботи із запобігання насильству над неповнолітніми. Дорослі повинні розуміти усю повноту своєї відповідальності, переглянути своє ставлення до дітей для захисту і зміцнення їхніх прав, побудови дружнього до дитини безпечного середовища.

Ірина Янкович,
аспірантка,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПОЛЬЩІ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті висвітлюються зміст, форми й методи підготовки майбутніх учителів у педагогічних вищих навчальних закладах Польщі до попередження насильства над дітьми. Обґрунтовано актуальність теми. Показано можливості використання позитивного польського досвіду в освітньо-виховній практиці України.

Iryna Yankovich

TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN POLAND TO PREVENT VIOLENCE IN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article analyzes the contents, forms and methods of capacity building of future teachers in higher education establishments of Poland to prevent child abuse. Relevance of this topic is proved. Opportunities to apply positive experience in educational practice of Ukraine is demonstrated.

Проблема пошуків шляхів подолання насильства над дітьми в Україні спонукає до вивчення аналогічного досвіду в європейських державах, передусім у Польщі, яка є близькою за географічним розміщенням до нашої країни і має з нею багато спільного в історичному розвитку.